

A rejtett kincs: hogyan használjuk az adminisztratív adatokat a szakpolitikák javítására Kelet-Közép-Európában?

SAJTÓKÖZLEMÉNY

A központosított tervgazdaság közös hagyatékaként a poszt-szocialista európai országokban erős hagyománya van a kiterjedt állami adatgyűjtésnek. Az adóhatóság, a nyugdíjalapok és más kormányzati szervek adatgyűjtése gyakran egészen magas színvonalú. Az egyénekre, illetve a vállalatokra vonatkozó adminisztratív adatok sok előnnyel rendelkeznek a kérdőíves adatgyűjtéssel szemben. Az adminisztratív adatok gyakran pontosabbak, különösen azokkal a felmérésekkel összevetve, amik a múltira vonatkozó kérdéseket tesznek fel a megkérdezetteknek, és kedvezőbb áron biztosítanak nagy mintát. Két vagy több adatbázis összekapcsolásával olyan mennyiségű információ nyerhető az (anonimizált) egyénekről, amely egy kérdőíves felmérés során nem gyűjthető össze.

A legtöbb ország rendelkezik magasan képzett kutatókkal és statisztikusokkal, akik ezeket a nagy mintákat a nyugat-európai gyakorlat nyomán használni tudják. Nyugat-Európában ezeket az adatokat rendszeresen használják a kormányzati beavatkozások hatásainak értékelésére és adatforrásként is szolgálnak a kutatói közösség számára.

Miért ne használhatnánk mi is ezeket az adatokat?

A helyzet iróniája, hogy az akadályok egyike éppen a demokratikus átmenet során megszigorított adatvédelmi törvényekben rejlik. Jóllehet a kutatók anonimizált adatokkal dolgoznak, a szigorú adatvédelmi szabályok még ezt is meg tudják akadályozni. Egy másik közös akadály a kormányzaton belüli, valamint az akadémiai és a kormányzati szervezetek között fennálló bizalomhiány. Végül a kormányzás viszonylag alacsony hatékonysága is akadály lehet, mivel azzal jár, hogy a kormányok ritkán készíttetnek valódi (tudományosan megbízható) hatáselemzést a szakpolitikai intézkedéseikről.

Mégis van néhány biztató új fejlemény. Néhány ország elkezdett a belső kihívásokkal szembenézni, illetve az EU irányelvek is szorgalmazzák a közszféra információinak (adatainak) másodlagos felhasználását (2003/98/EC és annak módosítása, a 2013/37/EU irányelv). A motiváció új forrása az Európai Bizottság Foglalkoztatási

Főigazgatóságától (DG Employment) érkezett. Legutóbb bevezették azt a szabályt, hogy az Európai Strukturális Alapokhoz pályázóknak legalább egy mikroadatokon alapuló, kontroll csoportos értékelést kell készíteniük.

Az Európai Bizottság Mikroökonómiai Értékelés Kompetencia Központja (Competence Centre on Microeconomic Evaluation) is szorgalmazza a tagállami kormányok adminisztratív adatainak felhasználását.

A nyílt adathasználatra irányuló kezdeményezések felgyorsultak Horvátországban, a Cseh Köztársaságban, Szlovákiában és Szlovéniában. Lengyelország létrehozott egy Digitalizációs Minisztériumot, amely szorgalmazza az adminisztratív adatok másodlagos felhasználását, és rendszeresen használja a társadalombiztosítási adatokat annak érdekében, hogy kövesse az egyetemet végzettek elhelyezkedését a munkaerőpiacon. Magyarország a térségben elsőként fogadott el egy olyan törvényt (2007/101.tv), amely felszámolta a korábbi jogszabályokban meglévő legfőbb akadályokat, és megteremtette a jogi alapot arra, hogy az adattulajdonos kutatási célra anonimízhasson személyes adatokat.

A kutatók ezekhez a pozitív fejleményekhez azzal járulhatnak hozzá, hogy bizonyítják az admin adatokon alapuló kutatások hasznosságát, illetve eredményeiket figyelemfelkeltő és könnyen érthető módon osztják meg a politikai döntéshozókkal és más érdekeltekkel. A kutatói közösségnek figyelnie kell a személyes adatok védelmével kapcsolatos új EU-s rendeletek tagállami alkalmazását annak érdekében, hogy ez járjon az adathozzáférés további korlátozásával a kutatási és szakpolitikai értékelések legitim céljai számára.

Ezeket a tanulságokat vontuk le a Budapesten, 2017. szeptember 21-22-én megtartott műhelyvitán. A résztvevők a Visegrádi Országokból, Albániából, Bosznia-Hercegovinából, Horvátországból, Romániából, Szerbiából és Szlovéniából érkeztek. A műhelyvitát a Magyar Közgazdaságtudományi Egyesület (MKE) szervezte a Budapest Intézettel, a CELSI-vel, a CERGE-EI-vel és az IBS-sel együttműködve, a Visegrádi Alap támogatásával. A részletes eredményeket egy rövid összefoglalóban publikáljuk, további vitákat 2017. november 29-én Varsóban és 2017. december 12-én Prágában fogunk tartani.

